

SCI-CONF.COM.UA

FUNDAMENTAL AND APPLIED RESEARCH IN THE MODERN WORLD

**ABSTRACTS OF III INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OCTOBER 21-23, 2020**

**BOSTON
2020**

FUNDAMENTAL AND APPLIED RESEARCH IN THE MODERN WORLD

Abstracts of III International Scientific and Practical Conference

Boston, USA

21-23 October 2020

Boston, USA

2020

UDC 001.1

The 3rd International scientific and practical conference “Fundamental and applied research in the modern world” (October 21-23, 2020) BoScience Publisher, Boston, USA. 2020. 642 p.

ISBN 978-1-73981-124-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Fundamental and applied research in the modern world. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2020. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-fundamental-and-applied-research-in-the-modern-world-21-23-oktyabrya-2020-goda-boston-ssha-2/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: boston@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2020 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2020 BoScience Publisher ®

©2020 Authors of the articles

43.	<i>Воропаєва Т. С.</i> КОНФЛІКТИЗАЦІЙНІ ТА ДЕКОНФЛІКТИЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ.	276
44.	<i>Герасімова О. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БЕЗОСОБОВИХ ТА НЕОЗНАЧЕНО- ОСОБОВИХ РЕЧЕНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ.	286
45.	<i>Григоренко С. М., Лись Д. А., Столярчук А. С., Клименко І. І.</i> ЗАМІНА ЕКСТРЕМАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГУЛЮВАННЯМ ПО ВІДХИЛЕННЮ В ЗАДАЧАХ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ.	290
46.	<i>Гусєва Л. Я.</i> ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.	295
47.	<i>Денисенко Н. Г.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЧЕРЕЗ STEAM- ОСВІТУ ЯК ОНОВЛЕНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	299
48.	<i>Ергалиева С. Ж., Анесова А. Ж., Оленев С. В., Асанбаева Е. Б.</i> ЛИНГВОПЕРСОНОЛОГИЧЕСКИЙ МАРКЕР КАЗАХСТАНСКИХ ИНТЕРНЕТ-КОММЕНТАРИЕВ.	307
49.	<i>Єфімова О. П.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДОШКІЛЬНИКІВ.	315
50.	<i>Журавко Т. В.</i> ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.	322
51.	<i>Жукова А. О.</i> ТЛУМАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «РОЗВИТОК» У КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ.	326
52.	<i>Кафарський О. В., Коновеичук Х. Б.</i> КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ.	331
53.	<i>Керечан Д. М.</i> ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН (ДОПОВНЕНЬ) ДО ДЕРЖАВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ТА ДБН А.3.1.-5:2016 «ОРГАНІЗАЦІЯ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА».	340
54.	<i>Криськів М. Й.</i> ВИЯВИ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ У МОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ-ІСТОРИКІВ.	350
55.	<i>Корнійчук Є. Т.</i> ПРОГРАМА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ З ЗАСОБАМИ ФІТНЕСУ ДЛЯ ЖІНОК З ГРИЖАМИ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА.	358
56.	<i>Колодяжна А. В.</i> ІМІДЖ ПЕДАГОГА ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.	363

ВИЯВИ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ У МОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ-ІСТОРИКІВ

Криськів Мирослава Йосипівна

кандидат педагогічних наук, викладач

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Вступ. Відомо, що важливими показниками рівня культури людини, її мислення, інтелекту є мова, яка повинна відповідати мовним нормам. Високоорганізована мовленнєва діяльність передбачає відсутність усіх типів помилок, тому робота з запобігання мовленнєвим помилкам і зацікавила нас як важлива частина загальної роботи з розвитку мовлення студентів (зокрема, майбутніх істориків). Ми зробили основний акцент на помилках, пов'язаних із явищем інтерференції, у писемному мовленні студентів.

У процесі контактування близькоспоріднених мов інтерферентному впливові піддаються всі мовні рівні, однак лексика є тією частиною мовної системи, що зазнає найбільшої кількості порушень. Саме лексичні помилки ми і спробуємо проаналізувати.

Вільне ж володіння рідною мовою сприяє розумовому і загальному розвитку студентів, успішному засвоєнню ними інших предметів як історичного, так і будь-якого циклу, формуванню їхньої національної самосвідомості, української ментальності, моральних переконань.

Суржик виникає на ґрунті двомовності, головним чином близькоспорідненої. За відсутності чіткої установки на чистоту мови, на розрізнення мовних систем у мовній свідомості людини змішуються елементи двох мов, назви одних і тих же понять в обох мовах сприймаються як синоніми – слова, що можуть замінювати одне одного.

Розуміючи обидві мови, людина у власному мовленні користується їх сумішшю. «Користуватися сумішшю із двох мов – це одне з найтривожніших

явищ загальнонародного характеру. Говорити такою скаліченою мовою – це все одно, що грати на розладнаній скрипці. Все одно, що з дерева красуню різьбити тупою щербатою сокирою. Скалічена мова отуплює, оглуплює людину, зводить її мислення до примітиву. Бо мова – це лад мислення, це віконця, через які людина бачить світ. Що ж вона бачить, коли віконця у кіптяві, засновані павутинням, засиджені мухами» [9, с. 52].

Недостатній рівень володіння рідною мовою і поверхневе знання російської призводять до того, що майбутні історики часто-густо плутають обидві мови, створюючи тим самим мішанину слів – російських в українському оформленні за російським зразком. Такі відхилення трапляються і в процесі створення власних висловлювань різних типів мовлення. У сучасній лінгвістиці існує декілька визначень інтерференції, кожне з яких тією чи іншою мірою доповнює попереднє.

Саме тоді замість потрібних опорних даних, характерних мові висловлювання, у пам'яті студента спливають аналогічні факти з іншої мови. Негативний вплив однієї мови на іншу має назву інтерференції, ступінь і характер якої залежать від того, у яких взаємодіях перебувають не тільки мовні системи, а й ступінь структурних відмінностей між ними». Таке визначення інтерференції дає Іван Хом'як у статті «Навчання орфографії в умовах інтерферуючих впливів» [9, с. 52].

Широковідомим є визначення Л. І. Баранникової: «Інтерференція – це зміна в структурі або елементах структури однієї мови під впливом іншої мови» [2, с. 46]. Це визначення підкреслює характерну рису, притаманну інтерференції, – взаємодію структур і структурних елементів двох мов.

Шкідливість інтерференції посилюється непомітністю, підступністю дії. «Початковим її етапом є вкраплення окремих слів іншої мови у наші висловлювання. Кожен із тих, хто володіє і користується двома мовами, знає ситуації, коли у пам'яті своєчасно не спливає потрібне слово чи вираз, а вживається слово іншої, зрозумілої для співрозмовника мови...» [2, с. 32].

Сьогодні мовленнєвий розвиток майбутніх істориків не завжди є достатнім. Серед студентів є і ті, хто в позанавчальний час послуговується суржилом, таким чином проявляючи зневагу до державної мови. У таких мовців спостерігається слабе володіння українською літературною мовою, її термінологією.

Щоб подолати цю проблему, майбутнім історикам слід працювати зі зразковими текстами, старанно добирати кожне слово, створюючи власні висловлювання; в тому числі документи, з якими матимуть справу у подальшому професійному та особистому житті. Цей підхід вимагає і відповідної лінгвістичної підготовки, здатності помічати мовні недоліки.

Метою дослідження є вияв лексичних і граматичних помилок (на синтаксичному рівні) у писемному мовленні студентів історичного факультету, аналіз причин їх появи.

Особливо шкідлива неуважність до вживання термінів у сфері історичної діяльності.

Історична термінологія є необхідною складовою частиною кожного документа, тому вона є важливим чинником досконалості системи законодавства України. Проте у цій галузі є чимало проблем. Серед них – вплив російської термінології, безпідставне запозичення і калькування.

Матеріали і методи. Студентам історичного факультету було запропоновано декілька контрольних завдань. Проаналізувавши роботи, бачимо, як типові помилки допускають студенти у своєму мовленні.

Розглянемо ці помилки і причини їх виникнення:

- 1) Уживання слова у невласивому йому значенні.
- 2) Помилки ц вживанні граматичних форм українських слів.
- 3) Помилки у словотворенні.
- 4) Уживання в українському мовленні лексичних русизмів.

Результати і обговорення. Проаналізувавши роботи, бачимо, що перша група – семантичні помилки – є наслідком лексико-семантичної інтерференції. Сплутування значень російських та українських слів пов'язано з уживанням

істориками міжмовних омонімів. Наприклад, «*На протязі року нами було виконано 15 робіт*», Ми розглянемо *любу* Вашу заяву».

Калькування російських слів в українській мові: командировочне посвідчення – посвідка про відрядження (відрядна посвідка); мнима угода – фіктивна угода; виписка з протоколу – витяг з протоколу.

Міжмовна паронімія призводить до неоднозначності формулювань: позов – позив, нагода – пригода, удалили – видалили, назначив – назначив, вступає в силу – набирає чинності.

Окремої уваги заслуговує мовленнєва надмірність, використання зайвих слів (плеоназмів): моя автобіографія; справжні факти; останній день місяця, а також і мовленнєва недостатність, пропуск потрібного слова: Начальника відділення преміювали і *повісили* на дошку пошани; усіх студентів зобов'язали *щепитись* від дифтерії.

Явище інтерференції проникає і у сферу фразеології. Але ж фразеологізмів перекладати не можна. Наприклад, «зійти з розуму» (сойти с ума) – замість *збожсєволіти*; «у будь-який час» (в любое время) – замість *коли завгодно*; «вбити собі в голову» (вбить себе в голову) – замість *узяти собі до голови*. У студентських роботах є і такі огріхи: приймати участь, приймати міри. Треба: брати участь; вживати заходів.

Помилки у вживанні граматичних форм слів студенти допускають в усному і писемному мовленні. Так, у контрольних завданнях вони неправильно вживають закінчення слів: у Кл. відмінку іменників II відміни (правопорушник – правопорушнику; громадянин – громадянине; судмедексперт – судмедексперте.

Одна з причин цих помилок – недостатня увага вчителів, викладачів та авторів шкільних, вузівських підручників з української мови до специфічних і протилежних російській мові явищ граматики.

Порушення норми спостерігається під час творення ступенів порівняння прикметників, наприклад: Ми живемо в *найдемократичнішій* державі. Сонячний масив – *найкримінальніший* у місті. Кримінальний – ступінь

злочинності. Це не якісні прикметники, від яких можна утворювати форми ступенів порівняння.

У писемному мовленні студенти вживають застарілі форми, які залишаються нормативними у рос. мові: *самий відважний*; *самий небезпечний*; *більш добре*; *більш зіпсований*. Неправильно утворюють безприйменникові порівняльні конструкції: *масштаби значніші наших* замість *значніші за наші*; *система їх роботи досконаліша нашої* замість *досконаліша від нашої*.

Окремо хотілось би виділити прийменник *по*. «Монополія» прийменника «*по*» в укр. мові є досить відчутною, функціональне поле його стає дедалі ширшим. Адміністративна система нашого способу життя, бюрократизація економіки, освіти, культури, науки спричинили появу неймовірної кількості словосполучень із «*по*», що входять до граматичних кальок з російської мови.

Звичайно, названий прийменник уживався і раніше, та й тепер він у багатьох конструкціях – на місці. Неправильними словосполученнями з «*по*» рясніє і мовлення наших істориків. Скажімо, правильним є функціонування прийменника «*по*» в сполученнях типу «*наказ по відділу*»; «*ходити по алеях*». Однак, російським словосполученням із *по* відповідають в укр. мові різні за будовою сполуки. Наприклад: «*прибыл по приказу*» – *прибув за наказом*, «*дежурный по общежитию*» – *черговий у гуртожитку*; «*по поручению декана*» – *за дорученням декана*. Отже, вибір, як бачимо, досить широкий, і немає потреби штампувати неправильні конструкції, надаючи їм гіпертрофованого функціонування.

Названих утворень так багато, що, здається, ми ніколи не зможемо зупинити цей брудний потік, що тече в наш мовний океан. Однак треба щоденно виполювати такий бур'ян. Проте за браком часу цій роботі надається мало уваги, хоч у навчальних посібниках із виучуваного курсу, практичний матеріал для такої роботи є (вправи і завдання на спостереження аналогічних мовних явищ в українській та російській мовах, редагування тексту, переклад із російської мови тощо). Виконання багатьох вправ потребує роботи зі

словниками, іншою довідковою літературою, вчить працювати з науковими джерелами.

Проникнення росіянізмів у нашу мову досить помітне явище, яке викликає повне занепокоєння серед людей, яким не байдужа доля українського слова.

Опрацювавши достатню кількість лінгвістичної літератури про причини виникнення інтерференції та її наслідки; проаналізувавши найбільш типові помилки у писемному мовленні студентів історичного факультету, спричинені інтерферентними явищами (на основі творчих робіт), пропонованих під час вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», робимо висновки:

1. У писемному мовленні майбутніх істориків переважають такі помилки: вживання слова у невластивому йому значенні; помилки у вживанні граматичних форм українських слів; помилки у словотворенні; вживання в українському мовленні російських слів (лексичні росіянізми). Варто лише зауважити, що найбільше у студентів помічено помилок, пов'язаних з функціонуванням іменників, рідше дієслів, прикметників, числівників, службових слів і зовсім рідко з функціонуванням дієприкметників.

2. Причинами цих помилок є недостатня робота над лексичним значенням слова; відсутність потрібного матеріалу на редагування словосполучень, речень, зв'язних висловлювань у діючих підручниках і посібниках із української мови (за професійним спрямуванням); недостатня увага істориків до роботи з попередження порушень, спричинених інтерферентними явищами; невміння студентів-істориків розрізняти специфічні явища в двох мовах.

3. Причин існування помилок, зумовлених контактуванням двох мов, як бачимо, є достатня кількість. А от конкретні шляхи попередження і усунення цього явища і досі у клопітких пошуках учених-методистів, викладачів-практиків.

Насамперед, варто наголосити на тому, що рівень мовленнєвої культури можна набагато підвищити за умови безперервного навчання. Першокурсникам

потрібно постійно поглиблювати і збагачувати свої знання (зокрема з дисциплін гуманітарного спрямування), вдосконалювати мовлення, підвищувати його культуру. Проте знання з мови мають розглядатися не як самоціль, а як засіб навчання і розвитку студентів. Вони повинні стежити за своїм мовленням, за його чистотою.

4. Сучасні тенденції мовної освіти вбачають головне завдання української мови як навчального предмета у формуванні національно-мовної особистості, яка характеризується свідомим ставленням до мови, розвиненим мовленням, а, отже, і мисленням, інтелектом, емоційною сферою, емоційно-естетичним сприйняттям мови, мовленнєвою пам'яттю, а також мовним чуттям, вмінням наслідувати традиції використання мовних одиниць у мовленні, мовним етикетом, тісно пов'язаним із культурою поведінки, наявністю моральних якостей, духовності.

5. Щоб уникнути помилок, спричинених інтерференцією, потрібно розвивати усне і писемне мовлення майбутніх істориків різними методами і прийомами вивчення української мови, оскільки невдовзі сьогоднішні студенти самі послуговуватимуться цією термінологією, законодавчими документами, текстами законопроектів. Однак уживання в мовленні студентів історичного факультету великої кількості російських слів свідчить про низький рівень мовної культури, невібагливість при виборі слова, обмежений запас історичної лексики.

6. Досить поширеною помилкою в усному і писемному мовленні (ми переконалися в цьому, аналізуючи творчі роботи першокурсників) майбутніх істориків є інтерференція граматичних форм. Це спричинюється відсутністю навичок диференціації подібних форм в українській та російській мовах, тому роботу над помилками цього типу варто організовувати в руслі попередження інтерференції граматичних навичок.

7. В основі всіх вправ практичного характеру має бути прийом зіставлення граматичних форм, що різняться (або не збігаються) в українській і російській мовах. Це дасть змогу студентам усвідомити особливості

граматичних форм обох мов. Вправи на переклад та редагування, на наш погляд, є найбільш оптимальними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артикуца Н. Проблеми і перспективи вивчення юридичної термінології // Українська термінологія і сучасність. Київ, 1997. С. 50–53.
2. Бабич Н. Д. Навчи мене, вчителю, розмовляти. Київ : Знання, 1992. 48 с.
3. Баранникова Л. И. Сущность интерференции и специфика ее проявления // Проблемы двуязычия и многоязычия. Москва, 1988. С. 87–90.
4. Плева В. Правові питання визначення принципу національної мови в кримінальному судочинстві. *Право України*. 1999. № 4. С. 66–67.
5. Сухомлинський В. О. Слово рідної мови. *Українська мова і література в школі*. 1987. № 7. С. 52–56.
6. Токарська А. С. Культура ділового мовлення юристів: стан і проблеми. *Право України*. 1999. № 11. С. 58–60.
7. Токарська А. С. Навчальний посібник з удосконалення мовної підготовки для курсантів і студентів вищих навчальних закладів освіти МВС України. Львів, 2001. 162 с.
8. Токарська А. С. Укр. мова в таблицях і тестах. Львів, 2005.
9. Хом'як І. Навчання орфографії в умовах інтерферуючих впливів. *Дивослово*. 1997. № 1. С. 52–56.
10. Черемська О. С. Лексична та граматична інтерференція в сучасній українській літературній мові як наслідок українсько-російського білінгвізму: автореферат дис. канд. філ. наук. Харків, 2002. 16 с.